

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra

Charakteristika vzdelávacej oblasti

Vyučovacie predmety **výtvarná výchova** a **hudobná výchova** predstavujú základné piliere vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra*, prostredníctvom ktorých žiaci spoznávajú svet cez rozličné formy umeleckého vyjadrovania. Umenie sa tu stáva prostriedkom poznávania, komunikácie, osobného prežívania a tvorivej interpretácie reality. Obe disciplíny prispievajú k formovaniu osobnosti žiaka v jej kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej dimenzii, pričom rozvíjajú schopnosť vnímať, cítiť, myslieť a konať v tvorivých súvislostiach.

Vzdelávanie vo výtvarnej a hudobnej výchove je založené na **činnostnom a zážitkovom učení**, ktoré prepája poznávanie, tvorbu a reflexiu. Prostredníctvom rozmanitých umeleckých aktivít žiaci experimentujú, objavujú, tvoria a interpretujú, pričom sa učia vnímať umenie ako univerzálny jazyk, prostredníctvom ktorého možno vyjadriť vnútorné prežívanie i postoje k svetu. Výtvarná aj hudobná tvorba poskytujú priestor pre sebvýjadrenie, spoluprácu a zdieľanie zážitku, čím napomáhajú rozvoju emocionálnej inteligencie, empatie a hodnotových orientácií.

Spoločným cieľom oboch predmetov je rozvíjať **umeleckú gramotnosť** – schopnosť vnímať, chápať, interpretovať a tvoriť umelecké a kultúrne prejavy s porozumením ich významu a funkcie. Umelecká gramotnosť podporuje schopnosť reflexie, tvorivého myslenia, estetického vnímania a komunikácie prostredníctvom špecifických jazykov jednotlivých umení. Obe disciplíny rozvíjajú tiež prierezové gramotnosti, ako sú sociálna a emocionálna, digitálna a AI, občianska a prispievajú k formovaniu kultúrnej identity žiakov.

Prepojenie výtvarnej a hudobnej výchovy umožňuje žiakom rozvíjať **zmyslovú citlivosť, predstavivosť a symbolické myslenie**. Tým sa vytvára priestor pre integrované umelecké učenie, ktoré spája rôzne formy vnímania, interpretácie a vyjadrovania, ako aj pre pochopenie vzájomných väzieb medzi umením, kultúrou, technológiou a každodenným životom. Umenie sa stáva nielen predmetom poznania, ale aj prostriedkom formovania osobnostného a kultúrneho vedomia.

Charakteristika vzdelávacej oblasti podľa cyklov

V 1. cykle sa umelecká gramotnosť rozvíja prostredníctvom spontánnych a intuitívnych reakcií žiakov na rôzne umelecké podnety. Učenie prebieha cez hru, experimentovanie a objavovanie základných zákonitostí umeleckého vyjadrovania. Žiaci sa učia vnímať zvuky, farby, tvary, rytmus, pohyb a priestor, spájajú ich s vlastnými pocitmi, skúsenosťami a predstavami. Výtvarné a hudobné aktivity vedú k rozvoju senzibility, fantázie, elementárnej motorickej zručnosti a radosti z tvorby.

V 2. cykle žiaci rozvíjajú schopnosť vedome používať prostriedky umeleckého jazyka a uplatňovať ich v procese tvorby a interpretácie. Postupne nadobúdajú poznatky o vyjadrovacích prostriedkoch výtvarného a hudobného umenia, učia sa ich cielene využívať na komunikáciu a vyjadrenie vlastných zážitkov, postojov a predstáv. Vzdelávanie podporuje rozvoj vnímavosti, tvorivosti, spolupráce, schopnosti reflektovať vlastnú činnosť a rešpektovať rozmanitosť umeleckých prejavov.

V 3. cykle sa umelecká gramotnosť prehĺbuje prostredníctvom vedomej a tvorivej práce s umeleckým jazykom, interpretácie a reflexie. Žiaci dokážu analyzovať a hodnotiť umelecké diela, uvedomujú si ich estetické, kultúrne a spoločenské súvislosti. Učia sa reflektovať aktuálne témy a kultúrne podnety, diskutovať o ich význame a prezentovať vlastnú tvorbu v kontexte širšej komunity. Umenie vnímajú ako priestor pre seberealizáciu, kultiváciu a dialóg medzi jednotlivcom a spoločnosťou.

Vyučovací predmet hudobná výchova

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Hudba je druhom umenia so špecifickými vyjadrovacími prostriedkami, ktoré tvoria nenahraditeľnú súčasť neverbálnej kultúry. Vzniká ako výsledok špecifickej ľudskej aktivity v priestore a čase, zoskupením tónov a zvukov, prezentuje ľudskú skúsenosť a usiluje o estetickú komunikáciu. Vplýva na celú osobnosť človeka, jeho fyzickú i psychickú podstatu v kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej oblasti. Je dôležitá pre osobnostný a sociálny rozvoj v kontexte kultúrnej a umeleckej komunikácie, vo vzťahu k vnímaniu a produkovaniu hudby ako nehmotnému kultúrnemu dedičstvu.

Základnou úlohou hudobného vzdelávania je rozvoj hudobnosti žiakov. Na Slovensku nadväzujeme na európske trendy a dedičstvo našej pedagogickej tradície, ktoré holistickým prístupom formujú žiakove hudobné spôsobilosti využívajúc kreatívne a integratívne prístupy k hudbe. Na základe porozumenia procesov prijímania (počúvania), produkovania (spev, hra na nástroji) stvárňovania a integrovania (tanec, slovo, tvorivá dramatika) hudby sa rozvíjajú umelecko-expresívne spôsobilosti žiakov.

V hudobnej výchove je dôležité rozvíjať potrebu seberealizácie žiaka, motivovať a usmerňovať jeho snahy o individuálnu a kolektívnu prezentáciu hudby, podporovať jeho zvedavosť pri objavovaní hudby, vzájomnú kooperáciu a toleranciu v hudobnej interpretácii a komunikácii a zároveň formovať jeho individuálny vkus. Dôležitou súčasťou je aj posudzovanie, v čom spočíva rozdiel medzi výsledkom ľudskej kreativity a AI generovaným obsahom. To všetko pri rešpektovaní miery žiakovho hudobného nadania ako predpokladu pre aktívne muzicírovanie.

Obsahy hudobnej výchovy sa značnou mierou podieľajú na rozvoji doménových aj prierezových gramotností základného vzdelávania. Orientáciou v metrorýtmickej štruktúre hudby, objavovaním logiky výstavby hudobného diela, čítaním grafickej partitúry rozvíjajú matematickú gramotnosť, zápis a analýza hudby rozvíja analyticko-syntetické myslenie. Práca s hlasom (spev) rozvíja správne fyzické a fyziologické návyky, skvalitňuje čitateľskú a jazykovú gramotnosť. Prostredníctvom komunikácie hudbou a zdieľania informácií o hudbe s ohľadom na jej estetické funkcie žiak rozvíja komunikačné a prezentačné spôsobilosti. Elementárna improvizácia, komponovanie, ich záznam, tvorivé obohacovanie, ukladanie a spracovanie v digitálnom priestore, technické a technologické spracovanie rozvíja jemnú motoriku a vo virtuálnom priestore aj digitálnu a AI gramotnosť, technickú gramotnosť.

V obsahovom štandarde sa vyskytujú pojmy zvýraznené **tučným písmom** (boldom). Ide o také pojmy, ktoré si žiak osvojuje tak, aby rozumel ich významu, vedel ich primerane veku a potenciálu vysvetliť a používal ich správne v kontexte učiva. Požadovanú úroveň zvládnutia týchto pojmov špecifikuje výkonový štandard.

Pre pojmy označené boldom platí, že sa neočakáva výlučne reprodukcia formálnych definícií, ale ich funkčné porozumenie a používanie.

Komponenty vyučovacieho predmetu

Východiskom hudobného vzdelávania je aktívny a tvorivý kontakt s hudbou v jej troch základných podobách: počúvanie, tvorba a stvárňovanie, ktoré sú obsiahnuté v 5 komponentoch: **spev, hra na hudobnom nástroji, počúvanie hudby, hudobno-pohybové vyjadrenie hudby a hudobno-dramatické vyjadrenie hudby.**

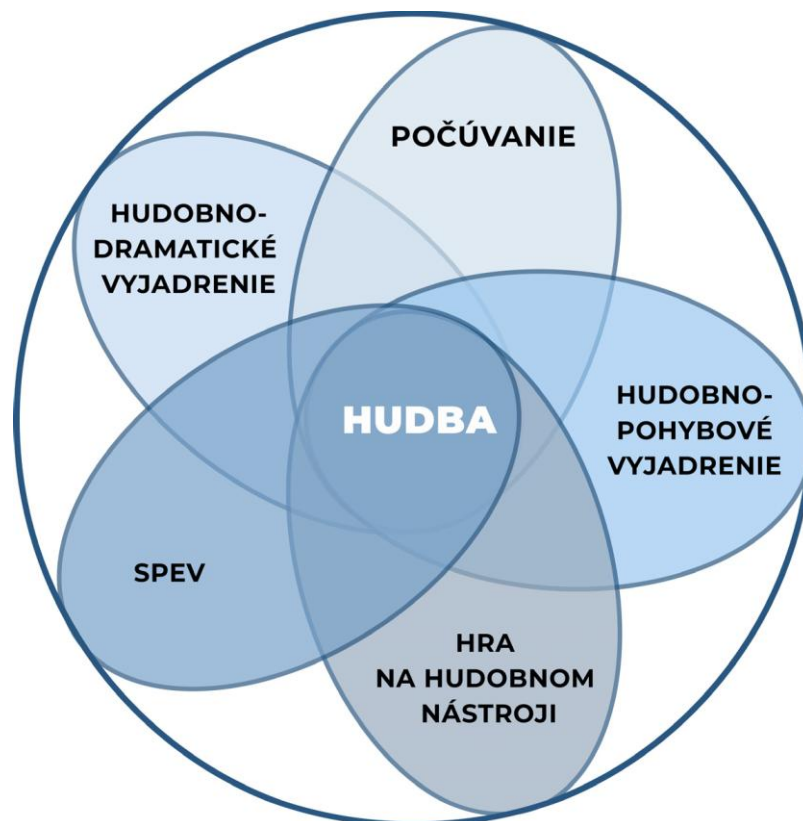
Komponent spev predstavuje prirodzený, najjednoduchší a najdostupnejší spôsob aktívnej hudobnej produkcie a sebarealizácie žiaka v škole. Je podmienený zvládnutím elementárnej hlasovej techniky a dodržiavaním zásad hlasovej hygieny. Obsahom speváckych aktivít je tvorivá práca s hlasom, imitovanie zvukov okolitého sveta, hra s hlasom, interpretovanie hlasových modelov a popevkov, reprodukovanie zapamätaných melódií, resp. vytváranie rôznorodých melódií, odpovedí na spievané otázky, spev v primeranej hlasovej polohe imitačne aj podľa nôt (grafickej partitúry, obrázkov, gesta), jednohlasne aj dvojhlasne. Poznanie hudobnej abecedy nie je cieľom, ale len prostriedkom pre postupné samostatné objavovanie, pochopenie a zmocňovanie sa hudby.

Komponent hra na hudobnom nástroji predstavuje spoznávanie a produkciu hudby na rôznych hudobných nástrojoch (Orffove hudobné nástroje, vlastnoručne zhotovené a iné elementárne hudobné nástroje, hudobné hračky, ľudové hudobné nástroje, elektronické a virtuálne hudobné nástroje). Cieľom je poznať techniku hrania na ne, experimentovať s ich zvukovou farbou, využívať ich na interpretáciu sprievodov k spevu, interpretáciu samostatných inštrumentálnych miniatúr.

Komponent počúvanie hudby predstavuje špecifický proces aktívneho prijímania hudby poslucháčom – žiakom. Zámerom je aktívne (uvedomene) počúvať hudbu rôzneho charakteru, druhov a žánrov, rôznych štýlových období, poznať jej funkcie, identifikovať jej vyjadrovacie prostriedky. Vnímať vplyv hudby na telesné a duševné prežívanie a využívať ju ako jeden z prostriedkov emocionálnej regulácie. Počúvať sprostredkovanú hudobnú produkciu i živú hudobnú produkciu profesionálneho alebo poloprofesionálneho umeleckého výkonu. Pochopiť vzťah medzi hudbou a ostatnými druhmi umenia a kultúrou vôbec. Hodnotiť hudobné artefakty z hľadiska ich funkcií v živote človeka. Vnímať hudbu ako špecifickú výpoveď rozmanitých kultúrnych spoločenstiev.

Komponent hudobno-pohybové vyjadrenie hudby je prejavom poznávania a overovania hudobných zákonitostí, aj prostriedkom komunikácie. Je to spôsob posilňovania a prehĺbovania hudobného vnímania a zážitku, ale aj pochopenia štruktúry skladby prostriedkami neverbálnej komunikácie a pohybovej improvizácie, v ktorej je rozhodujúca prirodzenosť a voľnosť pohybu, koordinovanosť a súlad so znejúcou hudbou. Prechádza od spontánnych pohybových reakcií na hudbu, kultivovania a usmerňovania pohybového prejavu, voľného vyjadrenia hudby, imitácie a osvojovania rôznych spôsobov pohybového stvárnenia hudby, až k tvorivému pohybovému sebavyjadreniu a tancu.

Komponent hudobno-dramatické vyjadrenie hudby predstavuje najsyntetickejšiu formu prienikov vyjadrovacích prostriedkov viacerých umení, v ktorých sa integruje hudba so slovnými, pohybovými a výtvarnými prejavmi na princípoch tvorivej dramatiky, hudobného divadla a zážitkového učenia. Využíva tvorivú rytmickú, melodickú, interpretačnú a pohybovú improvizáciu a rôznorodé vlastné vyjadrenie – interpretáciu hudobného diela, piesne, situácie a pod. Má podoby hudobno-dramatickej hry, obrazu či hudobno-dramatického projektu.

Obrázok č. 1. Komponenty vyučovacieho predmetu hudobná výchova

Ciele vyučovacieho predmetu

1. Využívať schopnosti, zručnosti a návyky v oblasti spevu, hry na hudobných nástrojoch, počúvania hudby, hudobno-pohybového, hudobno-dramatického vyjadrovania na napĺňanie vlastných kultúrnych potrieb.
2. Diskutovať o rôznorodých hudobných obsahoch.
3. Orientovať sa v hudobnej kultúre minulosti a súčasnosti rôznych etníc, národností, malých i veľkých sociálnych skupín.
4. Chrániť a oceňovať hudobné dedičstvo Slovenska aj rôzne podoby globálnej kultúry ako súčasť vlastnej kultúrnej identity.
5. Používať hudobné pojmy a poznatky z hudobnej teórie a histórie pri interpretácii a tvorbe hudby.
6. Zodpovedne využívať digitálne technológie a médiá na tvorbu, zdieľanie a estetickú hudobnú komunikáciu.
7. Mať rozvinutú tvorivosť, empatiu, spoluprácu, sebareflexiu a zodpovednosť pri prijímaní, tvorbe a vyjadrovaní hudby v osobnom aj spoločenskom živote.
8. Uvedomovať si význam hudby pre sebarealizáciu a seব্যব্যjadrenie.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je objavovať zákonitosti vzniku a existencie hudby v jej elementárnych podobách produkcie, počúvania aj vyjadrovania a stvárňovania.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

1. Sluchom identifikovať zvuk a tón, hlasom, hrou na tele a hrou na hudobných nástrojoch realizovať základné vlastnosti tónu.
2. Objavovať možnosti vlastného hlasu a znenia hudobných nástrojov, možnosti spontánneho pohybového a dramatického vyjadrenia hudobných obsahov.
3. Spievať rôznorodé piesne s inštrumentálnym sprievodom aj bez neho.

4. Hrať rytmicko-melodické modely, sprievody, uplatniť ich pri vyjadrení charakteru piesne a hudby.
5. Identifikovať a aplikovať základné vyjadrovacie prostriedky hudby pri speve, hre na hudobných nástrojoch, pri počúvaní hudby aj pohybovom a hudobno-dramatickom vyjadrovaní hudby.
6. Vyjadriť hudobný a mimohudobný obsah počúvanej aj produkovanej hudby.
7. Vyjadriť dej, náladu, charakteristiku postáv príbehu prostriedkami hudobnej dramatiky.
8. Spolupracovať pri tvorbe aj stvárňovaní hudby, vyjadriť sa k výsledku vlastnej i skupinovej činnosti.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Ovládať na elementárnej úrovni svoj hlas – spievať primerane po melodickej, rytmickej aj výrazovej stránke, v primeranej hlasovej polohe c1 – c2, spamäti.

Prirodzene uplatňovať elementárnu hlasovú techniku a zásady hlasovej hygieny v reči i v speve.

Spievať v kolektíve, v menšej skupine, a capella i so sprievodom hudobného nástroja, udržať melodickú líniu, reagovať na taktovacie gestá učiteľa.

Na elementárnej úrovni rytmizovať a melodizovať reč v rámci určeného tónového priestoru durovej stupnice.

Uplatňovať individuálne hlasové dispozície pri experimentovaní, improvizácii, v tvorivých hrách s hlasom.

Obsahový štandard

- spievanie hlasových modelov, riekaniek, dialogických hier, detských piesní rôzneho druhu a žánru v durových i molových tóninách: autorské/umelé, slovenské ľudové, miestne a regionálne ľudové;

- elementárne spevácke návyky, spev legato a v primeranej dynamike, zjednocovanie spoločného spevu;
- rytmizovanie a melodizovanie slov, slovných spojení, tvorenie rytmických útvarov, ich otextovanie, smerovanie k uvedomovaniu si melodických postupov a ich zachyteniu gestom ruky, graficky a pomocou rôznorodých predmetov;
- osvojovanie hudobnej abecedy a rytmických hodnôt pri praktických činnostiach: **osminová, štvrtová, polová nota a pomlčka**, ich rôzne kombinácie, príslušné rytmické slabiky, **2/4, 3/4 takt**, tónový priestor v dur: 5.-3.; 5.-6.-5.-3.; 5.-3.-1. a 5.-4.-3.-2.-1. stupňa durovej stupnice C dur, príslušné **solmizačné slabiky**, ľubovoľné gestá znázorňujúce výšku tónu a postup melódie alebo fonogestika;
- objavovanie možností vlastného hlasu, imitovanie zvukov okolitého sveta, rolové spievanie, vytváranie rôznorodých melódií podľa fantázie, dotváranie príbehov a situácií prostredníctvom zvukomaľby hlasom.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Hrať na hudobnom nástroji v primeranom tempe, technicky správne, sám i v skupine, podľa gesta učiteľa.

Hrať na rytmických aj melodických nástrojoch elementárne hudobné spievody a miniatúry.

Experimentovať s farbou znenia hudobného nástroja a zvukomalebne vyjadriť mimohudobný obsah.

Orientovať sa v symbolickom aj v notovom zápise, spolupracovať pri hre, byť súčasťou spoločnej hry.

Obsahový štandard

- hra na elementárnych hudobných nástrojoch: napr. Orffov inštrumentár, regionálne detské ľudové hudobné nástroje alebo hudobné nástroje iných kultúr, zvukové hračky, vlastnoručne vyrobené hudobné nástroje, okolité zvukové objekty, prírodný materiál;

- hra podľa grafickej partitúry aj z **notového zápisu** osminové, štvrtkové hodnoty, hra sprievodov k piesňam, riekankám aj tancom;
- vytváranie sprievodov, predohier, medzihier, dohier;
- experimentovanie s farbou znenia hudobného nástroja, vytváranie elementárnych hudobných a zvukových miniatúr, vychádzajúcich z rytmickej štruktúry slova, slovných spojení, rýmovačiek v tónovom priestore pentatoniky.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Identifikovať zvuk a tón, porovnávať ich vlastnosti.

Identifikovať základné výrazové prostriedky hudby.

Vyjadriť pocity z počúvanej aj produkovanej hudby verbálne, spontánnym pohybom aj inými umeleckými prostriedkami.

Vnímať rozdiel medzi hudobným prejavom generovaným strojom a vytvoreným človekom.

Obsahový štandard

- intuitívne, zámerné a aktívne počúvanie rôznorodej hudby;
- vlastnosti **tónu** produkovanej aj počúvanej hudby: výška, dĺžka, sila, farba;
- nachádzanie totožnosti, podobnosti a kontrastu výrazových prostriedkov: melódia, rytmus, tempo, dynamika a hudobnej formy znejúcej hudby;
- rozlišovanie vokálnej a inštrumentálnej hudby;
- identifikovanie vybraných znejúcich klasických aj ľudových **hudobných nástrojov** a ľudských hlasov - detský, mužský, ženský - na základe farby zvuku;
- objavovanie mimohudobného obsahu a námetu skladby, verbálne, výtvarné, pohybové a iné vyjadrenie fantazijných predstáv a vlastných pocitov pri počúvaní hudby;
- spoznávanie hudobného obsahu generovaného strojom/AI.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Pohybom stvárať vyjadrovacie prostriedky a pocity z počutej alebo produkovanej hudby.

Imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách a v hrách so spevom.

Hrať na tele.

Uplatniť základné tanečné prvky, zapamätať si sled tanečných pohybov v jednoduchej choreografii, tancovať vo dvojici, prípadne v skupine.

Obsahový štandard

- kultivovanie držania tela a formovanie tanečného postoja pri vyjadrovaní a stvárňovaní hudby;
- pohybové stvárňovanie charakteru, formy, tempa, metra, rytmu a dynamiky hudby;
- spontánny – voľný a koordinovaný pohyb;
- využívanie vlastného tela ako rytmického hudobného nástroja - hra na tele;
- imitovanie pohybu v hudobno-pohybových hrách a ľudových pohybových hrách so spevom;
- prirodzený tanečný pohyb, tanečné prvky v jednoduchých tanečných choreografiách: chôdza a beh v metrickej pulzácii, prísunový krok vpred, vzad, do strán v pérovaní, valaský krok;
- umocňovanie hudobného vnímania a zážitku pohybovou interpretáciou hudby.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Stvárať obsah, dej, náladu a charakter rôznorodého hudobného a nehudobného materiálu hlasom, pohybom, rytmickými, melodickými nástrojmi a inými zdrojmi zvuku.

Tvoriť zvukomalbu k rôznym príbehom a situáciám.

Tvoriť melódie, odpovede na spievané či hrané otázky.

Rešpektovať originálny prístup jednotlivca pri hudobno-dramatickom stvárňovaní.

Obsahový štandard

- hudobno-dramatické stvárňovanie obsahu riekaniek, piesní, básní, rozprávok, ľudových hudobno-dramatických hier a literárnej predlohy;
- zvukomaľba spevom, pohybom, elementárnymi hudobnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku, zvukmi generovanými AI;
- uplatňovanie dialogických hier, rytmizovaných alebo melodizovaných textov, mimiky, gest, okolitých objektov a rekvizít, pohybovej improvizácie v hudobno-dramatických obrázkoch alebo príbehoch.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je poznať a aplikovať hudobnú gramotnosť pri uvedomenom zmocňovaní sa hudby v procese jej produkcie, prijímania aj vyjadrovania a integrácie s inými druhmi umenia.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

1. Spievať rôznorodý piesňový repertoár vo vhodnej hlasovej polohe, imitačne aj intonačne, spamäti.
2. Aplikovať výrazové prostriedky hudby pri speve a hre na hudobných nástrojoch.
3. Hrať na rôznorodých elementárnymi hudobných nástrojoch a v malých inštrumentálnych zoskupeniach.
4. Komunikovať a hodnotiť vlastné prijímanie hudby.
5. Rešpektovať odlišnosť vnímania a interpretácie iných.
6. Vyjadriť mimohudobný obsah hlasom, pohybom, dramaticky, hudobnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku.
7. V procese tvorby a interpretácie hudby spolupracovať v skupine, v kolektíve.
8. Hodnotiť proces vlastnej tvorby, prijímania a stvárňovania hudby.
9. Spoznávať hudobné prejavy a preferencie vo vlastnej rodine, miestnej komunite a regióne.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Primerane ovládať svoj hlas – spievať primerane po melodickej, rytmickej aj výrazovej stránke v hlasovej polohe (a – d2), spamäti aj s oporou o notový zápis, fonogestika.

Spievať v kolektíve so sprievodom hudobného nástroja aj a capella.

Prirodzene aplikovať hlasovú techniku a zásady hlasovej hygieny v reči i v speve.

Spievať jednohlasne aj v jednoduchom dvojhlas, reagovať na taktovacie gestá učiteľa.

Rytmizovať a melodizovať reč v známom tónovom priestore v rámci celej durovej stupnice - C dur.

Uplatňovať individuálne hlasové dispozície pri experimentovaní, improvizácii a elementárnom komponovaní hlasom.

Obsahový štandard

- spievanie hrových hlasových modelov, melodizovaných útvarov ľudovej slovesnosti, piesní rôzneho druhu a žánru v rôznych tóninách: autorské – umelé, slovenské ľudové, regionálne ľudové, piesne národnostných menšín, sociálnych skupín, populárne, kánon, melodické ostinato;
- rytmizovanie a melodizovanie slov, slovných spojení, tvorenie krátkych hudobných útvarov;
- **hudobná abeceda** v praktických činnostiach: osminová, štvrtová, polová, **celá nota**, **nota s bodkou**, **pomlčky v rovnakých rytmických hodnotách**, ich rôzne kombinácie, príslušné rytmické slabiky, rytmický dvojhlas, 2/4, 3/4, **4/4 takt**, tónový priestor v **C dur**, príslušné solmizačné slabiky, ľubovoľné gestá znázorňujúce výšku tónu a postup melódie alebo fonogestika;
- imitovanie zvukov okolitého sveta, tvorenie rôznorodých melódií, zvukomaľby k rôznym príbehom a situáciám, smerovanie k uvedomeniu melodických postupov a ich zachyteniu solmizačnou slabikou, ľubovoľným gestom, graficky, audionahrávkou;

- zjednotenie spoločného spevu, upevňovanie speváckych návykov, kooperovanie, počúvanie seba aj druhých, slovné reflektovanie speváckeho výkonu – ocenenia, návrhy, sebareflexia, sebakorekcia.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Hrať na hudobnom nástroji rytmicky presne, v primeranom tempe, s dynamikou.

Hrať a vytvárať malé hudobné celky, hudobné sprievody samostatne aj v skupine.

Zahrať jednoduchú melódiu/pieseň na vybranom melodickom hudobnom nástroji.

Hrať podľa symbolického a notového zápisu.

Orientovať sa na klaviatúre v C dur.

Aktívne počúvať druhých, byť súčasťou spoločnej hry a schopný slovnej reflexie hudobného výsledku – ocenenia, sebakorekcie.

Obsahový štandard

- hra na rytmických aj melodických hudobných nástrojoch, regionálnych ľudových nástrojoch a vybraných nástrojoch iných kultúr;
- spontánne rytmické inštrumentálne celky vychádzajúce z rytmickej štruktúry slovných spojení;
- hudobná abeceda v praktických činnostiach: osminová, štvrtová, polová, celá, nota s bodkou, pomlčky v rovnakých rytmických hodnotách, ich rôzne kombinácie, príslušné rytmické slabiky, rytmický dvojhlas, 2/4, 3/4, 4/4 takt, tónový priestor v C dur;
- hra jednoduchých melódií, piesní v tónovom priestore stupnice C dur na melodický nástroj: **zvonkohra, xylofón, zobcová flauta, pastierska píšťala**, nástroj s klaviatúrou;
- sprievody k piesňam, tancom, rešpektujúc ich charakter a hudobnú formu;
- sprevádzanie resp. dotváranie počúvanej autorskej skladby rozličných štýlových období;
- preferovanie vlastnej produkcie pred generovaním zvukov prostredníctvom AI;

- počúvanie druhých, kooperácia, spoločná hra, slovná reflexia hudobného výsledku, (seba)korekcia.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Určiť význam identifikovaných výrazových prostriedkov hudby v oblasti hudobného symbolizmu.

Charakterizovať typy vokálnej a inštrumentálnej hudby a jej funkcie.

Interpretovať hudbu verbálne, pohybom aj inými umeleckými prostriedkami.

Komunikovať vlastné prijímanie hudby.

Identifikovať hudobné prejavy a preferencie medzi rovesníkmi, vo vlastnej rodine, v miestnej komunite a regióne.

Orientovať sa v typických prejavoch regionálnej kultúry.

Obsahový štandard

- analytické počúvanie rôznorodnej hudby, identifikovanie vyjadrovacích prostriedkov a ich funkčné uplatnenie v počúvanej hudbe;
- identifikovanie nástrojového a speváckeho zloženia znejúcej hudby a zvukov/hudby generovanej nástrojmi AI;
- počúvanie základných typov hudby: klasickej, modernej, populárnej, ľudovej, regionálnej ľudovej, hudby miestnej komunity a rodiny, hudby iných kultúr a národov;
- určovanie základných formových štruktúr: verzia, **refrén**, **predohra**, **medzihra**, **dohra**, jednodielna, dvojdielna, trojdielna piesňová forma;
- určovanie základného charakteru a funkcie počúvanej hudby: **tanec**, **zábava**, **pochod**, pieseň;
- vyjadrenie zážitku z počúvania hudby.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Spontánnym a koordinovaným pohybom interpretovať počúvanú hudbu, piesne, hudobné a mimohudobné obsahy.

Ovládať jednoduché tanečné prvky vybraných štýlov, tanečný motív, gesto a tanec v páre.

Hrať na tele.

Obsahový štandard

- spontánne napodobňovanie vybraných vzorových pohybových stereotypov, imitovanie rôznych žánrov a štýlov tanca, jednoduchých tanečných hier, vybraných typov ľudových tancov;
- základné pohyby a ich kombinácie v rôznom metre a tempe: chôdza, skoky, poskoky, **točenie, jednokročkový/dvojkročkový pohyb, polka** a základný **valčíkový krok**, valaský premenný krok;
- využívanie vlastného tela - hry na tele - ako rytmického hudobného nástroja pri tanci, pri tvorbe zvukových prostredí alebo improvizovaného beatboxu;
- vyjadrovanie hudobného aj mimohudobného obsahu hudby spontánnym pohybom.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Interpretovať dramatické útvary a hry spevom, hrou na hudobných nástrojoch, pohybom, rytmizovaným a melodizovaným textom.

Improvizovať prostriedkami tvorivej dramatiky hudobné aj nehudobné umelecké predlohy.

Hodnotiť proces vlastného stvárňovania hudby v skupine, v kolektíve.

Spolupracovať pri hudobno-dramatickom stvárňovaní hudobných aj nehudobných predlôh.

Obsahový štandard

- hudobno-dramatické stvárňovanie rôznych hudobných a nehudobných predlôh: poézie, prózy, výtvarných artefaktov a hudobno-dramatických hier;
- improvizácia a interpretácia hudobných aj nehudobných predlôh;
- využívanie vlastného hlasu, okolitých objektov, rôznorodých hudobných nástrojov, AI nástrojov v dramatickom stvárnení;
- príprava a realizácia hudobno-dramatického celku.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je uplatňovať hudobnú gramotnosť v oblasti vnímania, porozumenia a interpretácie hudobného materiálu. Tvoriť a prezentovať hudbu, analyzovať, hodnotiť, diskutovať, selektovať, akceptovať a reflektovať rozmanitosť hudobného umenia a hudobných prejavov.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

1. Spievať a hrať piesne a skladby.
2. Koordinovaným pohybom interpretovať hudbu a reagovať na počúvanú hudbu.
3. Využívať nadobudnuté poznatky a skúsenosti pri tvorbe, prijímaní aj stvárňovaní hudby vo všetkých komponentoch v spojení s ostatnými druhmi umenia.
4. Poznať významné diela, osobnosti a hudobné prejavy slovenskej a svetovej hudobnej kultúry v kontexte historickej a súčasnej hudobnej produkcie, podoby ľudovej hudobnej kultúry Slovenska, kultúry etník a národností ako prostriedku interkultúrnej komunikácie a vzájomného porozumenia a obohatenia.
5. Reflektovať funkcie hudby a umenia, vnímať vzťahy medzi druhmi umenia.

6. Analyzovať a hodnotiť umeleckú a interpretačnú kvalitu produkovanej aj počúvanej hudby.
7. V procese tvorby a interpretácie hudby spolupracovať v skupine, hodnotiť proces vlastnej tvorby, prijímania a stvárňovania hudby, oceňovať vlastnú hudobnú tvorivosť.
8. Vytvoriť hudobné alebo hudobno-dramatické predstavenie v spojení s inými druhmi umenia.
9. Zodpovedne, bezpečne a tvorivo využívať nadobudnuté poznatky a skúsenosti pri tvorbe, zaznamenávaní a spracovaní hudby digitálnymi technológiami vrátane AI.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Spievať v primeranej hlasovej polohe, vedome uplatňovať zásady hlasovej hygieny v hovorenom i spievanom prejave.

Spievať a capella i so sprievodom hudobného nástroja alebo hudobného podkladu.

Rytmizovať a melodizovať reč, uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách s hlasom.

Obsahový štandard

- interpretovanie a rozlišovanie piesní rôzneho druhu a žánru: autorské – umelé, slovenské ľudové, regionálne ľudové, piesne národnostných menšín, sociálnych skupín, inonárodné i populárne piesne;
- tvorivé využívanie prostriedkov silovej, časovej, farebnej a výškovej modulácie hlasu: zvuky, reč, spev, šepot, farebné a dynamické odtiene;
- rytmizovanie nonsensových a básnických textov, rytmický viachlas.
- tvorba melódií v známom tónovom priestore, melodizovanie textov, ich grafické a audiovizuálne zaznamenanie;

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Hrať na hudobnom nástroji v primeranom tempe, s dynamikou.

Elementárne improvizovať a komponovať.

Tvoriť a interpretovať sprievod k piesni, k skladbe.

Aktívne a vedome používať hudobné písmo.

Použiť digitálne nástroje vrátane AI na úpravu existujúceho alebo vytvorenie vlastného hudobného obsahu v súlade s autorskými právami.

Spolupracovať na príprave hudobného projektu, vystúpenia.

Reflektovať hudobný výsledok – ocenenie, návrh na zmenu, sebakorekcia.

Obsahový štandard

- hra v triednom alebo školskom ansámblí;
- hra podľa grafickej partitúry, klasickej notácie;
- úprava existujúcej hudby aj s využitím digitálnych nástrojov alebo AI v súlade s autorskými právami;
- tvorba vlastného hudobného obsahu s využitím digitálnych nástrojov alebo AI v súlade s autorskými právami;
- inštrumentálne sprievody k piesňam, zvuková interpretácia literárneho textu, výtvarného diela, videa, tvorba inštrumentálnych častí hudobno-pohybového a hudobno-dramatického celku - predstavenia, nahrávka hudobného diela;
- kooperovanie, rešpektovanie hry druhých, rozvíjanie spoločnej hry, slovná reflexia hudobného výsledku.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Identifikovať charakteristiky a funkcie počúvanej hudby.

Identifikovať štýlové znaky klasickej, ľudovej a modernej populárnej hudby a ich prednesu.

Orientovať sa v chronológii umeleckých smerov a vybraných predstaviteľov slovenskej a svetovej hudby.

Zdieľať zážitok z počúvanej hudby.

Prezentovať svoje vkusové preferencie v oblasti všetkých typov hudby.

Rešpektovať vkusové preferencie iných.

Hodnotiť živú hudobnú produkciu profesionálneho, poloprofesionálneho a amatérskeho umeleckého výkonu jednotlivca alebo renomovaných hudobných inštitúcií.

Vyhľadávať, hodnotiť a technicky spracovať hudobné artefakty pre modelové situácie s ohľadom na funkcie hudby.

Posúdiť rozdiel medzi ľudskou kreativitou a AI generovaným obsahom.

Obsahový štandard

- Aktívne počúvanie hudby rôznych druhov, štýlov a žánrov.
- Identifikovanie a charakterizovanie farby zvuku rôznych typov hudobných telies a zoskupení, nástrojov a nástrojových skupín súborovej hry, štruktúry, formy a tonality počúvanej hudby, prednesových štýlov a techník.
- Identifikovanie znakov AI generovaných obsahov v oblasti hudby.
- Orientovanie sa v typológii a chronológii umeleckých štýlov a žánrov hudby na Slovensku a vo svete, v **klasickej, ľudovej, tradičnej a modernej populárnej hudbe**.
- Objavovanie a pomenovanie charakteristických znakov ľudovej hudobnej kultúry vlastného regiónu, etnografických regiónov Slovenska, národnostných menšín Slovenska, etník a sociálnych skupín, autentickkej a štylizovanej podoby tradičnej ľudovej hudobnej kultúry.
- Využívanie funkcií hudby pri hudobnej podpore modelových situácií.
- Vyjadrovanie vlastných vkusových hudobných preferencií v oblasti všetkých typov hudby.
- Reflektovanie aktuálnych hudobných trendov ich originality a hodnoty.

- Návšteva **koncertu, hudobného divadla**, hodnotenie **reprodukovanej aj živej hudobnej produkcie** hudby podporené primeranou argumentáciou.
- Tvorba, zaznamenávanie a spracovanie hudby digitálnymi technológiami.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Interpretovať a reagovať na počúvanú hudbu koordinovaným štruktúrovaným a neštruktúrovaným pohybom.

Uplatňovať prvky vybraných spoločenských, populárnych a tradičných regionálnych tancov a etiketu v spoločenskom kontexte.

Uplatňovať pohybovú improvizáciu pri stvárňovaní hudby rôznych žánrov a štýlových období.

Obsahový štandard

- voľný a útvarový pohyb, synchrónny pohyb v skupine vo väzbe na počúvanú hudbu;
- napodobňovanie a adaptovanie jednoduchých tancov tradičnej regionálnej a národnej kultúry, tanečných predlôh z rôznych žánrov;
- pohybová improvizácia, hra na tele;
- uplatňovanie základnej **etikety v spoločenskom kontakte a pri tanci**.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Improvizovať a interpretovať hudobné a mimohudobné obsahy prostriedkami hudobnej dramatiky.

Vytvárať hudobno-dramatické celky na rôzne námety, modelové situácie zo života a fantazijného sveta.

Bezpečne a zodpovedne používať technické a digitálne prostriedky vrátane AI pri tvorbe hudobno-dramatického produktu.

Nastavovať hranice pri používaní AI v tvorbe hudobno-dramatického produktu.

Spolupracovať pri tvorbe hudobno-dramatického projektu.

Hodnotiť hudobno-dramatické predstavenie vlastnej produkcie aj hudobno-dramatického telesa.

Obsahový štandard

- využívanie vlastného hlasu, okolitých objektov, rôznorodých hudobných nástrojov, virtuálnych hudobných nástrojov aj hudobných softvérov pri tvorbe **hudobno-dramatického celku**;
- uplatňovanie dramatickej, melodickej, rytmickej, pohybovej improvizácie a interpretácie pri stvárňovaní hudby rôznych žánrov, funkcií i štýlových období;
- reflektovanie a hodnotenie vlastného hudobno-dramatického predstavenia aj predstavenia profesionálneho súboru primeranou argumentáciou: **muzikál, opereta, balet, opera, pantomíma**.